

“Splitsing RIWA was wijs besluit”

Vlak na de Tweede Wereldoorlog had de Vewin nog zo'n 200 leden, voor het overgrote deel kleinere grondwaterbedrijven. De grote oppervlaktewaterbedrijven (in Den Haag, Rotterdam en Amsterdam én PWN) vonden dat de vervuiling van Rijn en Maas binnen dat verband te weinig aandacht kreeg. Ook wilden zij hun belang - sanering van de vuilozingen - zelf direct verdedigen. Daartoe richtten zij in 1951 naast de Vewin de RIWA op, die met de kracht van een actiegroep de vervuilingproblematiek aan de orde stelde, in het stroomgebied van de Rijn, de Maas en later ook de Schelde. Ook Belgische bedrijven traden toe tot de RIWA. Na bijna 50 jaar succesvol in één organisatie opgetrokken te zijn, werd in 2000 besloten tot een splitsing in drie afzonderlijke verbanden. De eerste directeur van de nieuwe RIWA-Maas werd Job Verheijden, die vanuit Rotterdam steeds nauwer bij de Maasproblematiek betrokken was geraakt. Per 1 november a.s. gaat hij met pensioen. Aanleiding voor een gesprek met hem in het pompstation Baanhoek in Dordrecht, de plek waar RIWA-Maas thans kantoor houdt.

Hoe is de kwaliteit van het Maaswater op het ogenblik?

“Die verbeterde de afgelopen jaren behoorlijk, vooral in microbiologisch opzicht. In Wallonië is de bouw van rwzi's van de grond gekomen. Toen ik in 2001 in deze functie begon, werd het afvalwater van 1,2 miljoen inwoners daar nog ongezuiverd geloosd. November 2009 is de grootste rwzi, die van Oupeye bij Visé vlakbij de grens met Nederland, in gebruik genomen. Ik heb daar groot respect voor, want het ging niet alleen om de bouw van rwzi's, maar ook om de aanleg van grote collectoren, verzamelriolen, in een overwegend hellend, rotsachtig gebied. Naast de techniek was de grote vraag: hoe komen wij in deze regio, die bepaald niet tot de rijkste van de Europese Unie behoort, aan geld? Men heeft daartoe een agentschap opgericht, Société Publique de Gestion de l'Eau, die belast werd met de zorg voor de drinkwatervoorziening en de inzameling en het zuiveren van het afvalwater van gemeenten en bedrijven. Via opcenten op het drinkwater - dat in Wallonië grotendeels vanuit grondwater wordt gewonnen - heeft men dit nu voor elkaar gekregen. De waterketengedachte werd daar snel opgepakt.”

Welke bijdrage hebben jullie daaraan geleverd?

“De vroegere RIWA had de lijn van de confrontatie gekozen. De Belgen werden uitgenodigd voor vervuilers. Ook het Project Onderzoek Maas - gestimuleerd door de gemeente Rotterdam - nagelde de Belgen aan de schandpaal. Het was een juridisch traject, waarbij gepoogd werd de kosten van de verwijdering en de verwerking van het verontreinigde slib in de Rotterdamse havens te verhalen op lozende bedrijven. Dat was een benadering die in Wallonië geen resultaat had. Wij hebben als RIWA-Maas toen een diplomatiek traject gekozen om met elkaar in gesprek te komen. Dat lukte al in 2002 door onder andere de tussenkomst van de Waalse minister van Milieu, Michel

Foret, met de ondertekening van een alliantieovereenkomst tussen RIWA-Maas en Aquawal, de Waalse koepel voor waterketenbedrijven. Centrale rol daarbij speelde de Brusselse Intercommunale Water Maatschappij, thans Vivaqua. Ik ben samen met Marcel Leemans, mijn eerste voorzitter, begonnen met de inrichting van een bureau voor RIWA-Maas bij deze maatschappij, waar we op de in België gebruikelijke wijze mensen konden ontvangen en voorlichten over het belang van de Maas voor de drinkwatervoorziening, van Brussel, Antwerpen en Nederlandse regio's. In Wallonië wordt vrijwel alle drinkwater uit grondwater gewonnen. Daar moet je de rivier als bron voor drinkwater bewust onder de aandacht van de mensen brengen, ook van overheden en bedrijven.”

“Wij zijn samenwerkingsverbanden met de industrie aangegaan, zoals met Groupement des Industries et Entreprises du bassin de la Meuse pour la Protection de l'Environnement, een groep van bedrijven, vooral met het doel om de incidentele lozingen in de greep te krijgen. Op het realiseren van structurele oplossingen was voldoende druk vanuit Europa via de Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de Kaderrichtlijn Water.”

Wat voor incidenten deden zich toen voor?

“We constateerden een verhoogd tritiumgehalte, niet direct gevaarlijk, maar toch. Dat moest afkomstig zijn uit de kerncentrale Chooz op de grens van Frankrijk en België. Wij zijn toen gaan praten met de directie van EDF-Centrale de Chooz en hebben daar begrip voor onze problemen opgebouwd. Dat heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat de werklui in hun opleiding ook kennismaken met het Maasalarmmodel: het afvoermodel dat aangeeft welke concentraties wanneer waar zijn. Deze werknemers kunnen nu zelf zien wat het effect van een lozing van hun bedrijf is.”

“Brussel' is voor ons als RIWA-Maas een zeer belangrijk lid, omdat het binnen de

Belgische verhoudingen altijd een tussenpositie inneemt én omdat het met zijn vertaaldienst voor de juiste vertalingen gezorgd heeft. Ook richting Frankrijk kon 'Brussel' invloed uitoefenen. Tien procent van het stroomgebied van de Maas ligt in Frankrijk, tussen de Moezel en de Marne. We hebben daar geen leden, omdat er geen oppervlaktewaterbedrijven zijn. Het is een vrij vlak gebied met veel landbouw die bestrijdingsmiddelen gebruikt. Glyfosaat bijvoorbeeld komt daar vandaan, evenals trouwens nog steeds uit Nederland.”

Hebben jullie leden in Wallonië?

“Nee. In de Ardennen zijn een paar kleine bedrijven die water uit zijrivieren van de Maas gebruiken, maar deze zijn geen lid van RIWA. Wel hebben we - zoals gezegd - een alliantie gesloten met Aquawal: de koepelorganisatie die sinds 2001 verantwoordelijk is voor drinkwatervoorziening en afvalwaterzuivering in Wallonië. Recent hebben we afgesproken samen drie concrete projecten op te pakken: het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen op verhard oppervlak, medicijnresten in het oppervlaktewater (zowel als gevolg van menselijk als van veterinair gebruik) en de temperatuurproblemen. We pleiten voor handhaving van de bestaande norm en onderzoek naar innovaties bij de koelwaterlozers.”

Hoe kijk je terug op de splitsing van de RIWA?

“Achteraf bezien is dat destijds een heel wijs besluit geweest, dat volledig in de pas liep met de stroomgebiedbenadering van de KRW. Maas en Schelde konden daardoor specifieke aandacht krijgen die nodig was. Ook konden we daardoor deelnemen aan het werk van de Internationale Maascommissie en de Internationale Scheldecmissie.”

“Inmiddels is RIWA-Maas toegelaten als non-gouvernementele organisatie. In het begin waren we waarnemer binnen de Nederlandse delegatie. Zoals ook de

Antwerpse WaterWerken waarnemer was binnen de Vlaamse delegatie en de BIWM waarnemer binnen de Brusselse delegatie. Op die manier kon RIWA deelnemen aan de commissies en werkgroepen en meeschrijven aan rapporten. Toch konden we in de eerste jaren het drinkwaterbelang niet dominant naar voren brengen. Later lukte dat beter mede dankzij rapporten van het RIVM, opgesteld in opdracht van het ministerie van VROM. Het RIVM onderzocht het aan de orde komen van de drinkwaterfuncties in de 15 ingediende stroomgebiedsbeheerplannen van Rijn en Maas, die in het kader van de implementatie van de Kaderrichtlijn Water waren ingediend. De conclusies hieruit zijn gepresenteerd aan de IMC. In de volgende fase van de uitwerking is 'drinkwater' als een apart hoofdstuk meegenomen."

Hoe is jouw loopbaan geweest?

"Ik ben geboren in 1946 in Schiedam. Van 1964 tot 1968 studeerde ik aan de HTS in Rotterdam weg- en waterbouwkunde. Na mijn militaire dienst heb ik eerst een jaar bij ingenieursbureau Grabowsky & Poort in Den Haag gewerkt. In 1971 ben ik bij Boskalis Westminster in dienst gekomen, een groot internationaal aannemingsbedrijf, waar ik tot 1986 heb gewerkt als projectontwikkelaar. Het was de tijd van de opkomst van de grote tankers."

"Vanaf 1974 werkte en woonde ik veel in het buitenland. In Brazilië werkte ik mee aan plannen om de Rio Tiète van de Parana-rivier naar de havenstad Santos te kanaliseren en bevaarbaar te maken. In Irak hebben we eilanden in meren aangelegd voor het toerisme. In Bangladesh heb ik samen met het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking een baggerorganisatie opgezet om tijdig drempels uit de rivieren weg te baggeren om de kans op overstromingen te verminderen. Die organisatie werkt nog steeds en het aantal overstromingen is teruggebracht. In Soedan moesten noodhavens aangelegd worden voor de voedselaanvoer naar het hongerslijdende Eritrea. Ik was toen vertegenwoordiger van Boskalis in Oost-Afrika."

Hoe kwam je in het drinkwater terecht?

"In 1986 ben ik teruggekomen in Nederland, maar hier maakte de baggerindustrie toen een moeilijke periode door. Via een *headhunter* ben ik in contact gekomen met het toenmalige Rotterdamse drinkwaterbedrijf DWL. Dat was als trekker benoemd voor een fusieproces met acht andere drinkwaterbedrijven in de regio, maar was daar als gemeentelijk bedrijf in bedrijfskundig opzicht nog niet klaar voor. Ook stond de automatisering nog in de kinderschoenen. In het bedrijfsleven waren we daar een stuk verder mee. Dat maakte mij voor DWL interessant. Ik ben daar toen benoemd tot directeur bedrijfsvoering. We zijn als eerste begonnen met bedrijfseconomisch management, dat qua automatisering werd ontwikkeld samen met de gebroeders Baan. Dat betekende een grote verandering binnen het bedrijf. Alles moest anders. In eerste instantie was iedereen dus tegen."

"Ander punt was dat Rotterdam een slechte naam had vanwege de smaak van het water en in de jaren '60 zelfs wormpjes uit de kraan kwamen. Om dat imago te verbeteren, hebben we een investeringsplan van 500 miljoen gulden opgezet om de kwaliteit te verbeteren, het gebruik van chloor op het productiebedrijf Berenplaat te beëindigen, het leidingnet te verbeteren en de leveringszekerheid op peil te brengen. In dezelfde periode (1986-1992) liep het fusietraject, waarbij uiteindelijk het Waterleidingbedrijf Zuid-Holland Zuid gevormd werd. Na het overlijden van Klaas Kleijwegt in 1991 werd het onder zijn opvolger als algemeen directeur Cees Willems, omgedoopt tot Waterbedrijf Europoort. Ik was toen directeur Productie & Kwaliteit. Zo kwam ik in aanraking met de kwaliteitproblemen aan de Maas."

Was jij niet veel meer een man van de techniek?

"Ik ben eigenlijk vooral een projectmanager en teamspeler in de techniek. Ik vond de drinkwaterwereld heerlijk om in te werken."

Toen we ons realiseerden dat de agressieve POM-aanpak niet werkte, werd de uitdaging eigenlijk alleen maar groter. Hoe bereikte je wel succes?"

"Toen eenmaal besloten was tot opsplitsing van RIWA, heb ik moeten solliciteren naar deze functie. Ik heb ook Frans moeten leren. De eerste jaren werkte ik drie dagen per week voor RIWA-Maas, sedert 2006 - toen Evides gevormd werd - fulltime. Ik heb veel waardering gehad voor de loyale manier waarop de splitsing van RIWA is gerealiseerd. Waar het nuttig is, werken we goed samen: richting rijksoverheden, in de stuurgroep Bronnen en Kwaliteit van de Vewin en in de contacten met Eureau. Maar de werkwijze van Peter Stoks, de directeur van RIWA-Rijn, en van mijzelf is totaal verschillend. Peter is de wetenschapsman, ik ben de lobbyist." "Toen ik mijn vertrek aankondigde, is er opnieuw gekeken naar apart doorgaan of weer samenvoegen. Besloten is apart door te gaan. Inmiddels is mijn opvolger benoemd: Harry Römgens, bedrijfsdirecteur bij Waterleiding Maatschappij Limburg, aan wie ik mijn werk nu kan overdragen."

Welke uitdaging zie je voor RIWA-Maas?

"De komende vijf jaar is veel te bereiken bij de verdere implementatie van de KRW. Ik ben voorzitter van de Stuurgroep Duurzaam Terreinbeheer Verhardingen. Met mijn opvolger krijgt dat nu een breder vervolg." "Door het ministerie van Verkeer en Waterstaat zijn in het kader van de KRW innovatiebudgetten ter verbetering van de waterkwaliteit beschikbaar gesteld. We hebben samen met Provincie Noord-Brabant, de Federatie Agrotechniek, CLM,

"Te hoge watertemperatuur vraagt om innovatie bij lozers"

DLV Plant en PPO (van de universiteit van Wageningen) ingeschreven met het projectvoorstel 'Samenwerken aan een schone Maas'. Dat voorstel heeft de tender gewonnen. Het betekent dat we voor dit bredere project op een begroting van 1,3 miljoen euro zo'n 900.000 euro subsidie van het Rijk toegewezen gekregen hebben. Daarmee kunnen diverse proefprojecten uitgevoerd worden. We gaan veel aandacht besteden aan de communicatie met de terreinbeheerders. We gaan trainingsprogramma's opzetten. Ook het ontwikkelen van nieuwe apparatuur staat op het programma. RIWA-Maas is trekker van het project; voor de uitvoering is het Centrum voor Landbouw en Milieu ingehuurd." "Zeker in tijden waarin overheidsbudgetten onder druk staan, zul je voortdurend aandacht moeten blijven vragen voor de bescherming van het milieu en de drinkwaterbronnen. Werk dat ik de afgelopen tien jaar met heel veel plezier gedaan heb."

Maarten Gast